ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין סג.

אמר ר' אמי זיבח וקיטר וניסך. פירש הקונטרס דלא גרסינן והשתחוה דלאו עבודה היא ולפיכך כהן דר' זכאי לעיל נמי ל"ג ליה וקשה אמאי א"ל פוק תני לברא אפילו ר' נתן דאמר התם לחלק הכא מודה ללאו ילאה דמפרש אביי טעמא הכא מדכתיב לא תעבדם מיהו לאפסר הא דאמר ליה פוק תני לברא משום דלא דרש ליה לא תעבדם ולרב שמואל כר יהודה דהכי תנא קמיה אוקימתא קמייתא דרבי זכאי דלא תעבדם כר' אמי ולר"ת גרלאה דגרס בדרב זכאי והשתחוה ובדר' אמי ל"ג דקסבר ר' אמי דלחלק על עצמה ילאה דלא תעבדם אשאר עבודות קאי דהכי כתיב לא תשתחוה להם ולא תעבדם והא דפירך הא אמר אביי שלש השתחוואות למ"ל דלחלק על עצמה לא קאמר מדקאמר לחלק על כל אחת משמע אבל לר' זכאי דתנא השתחוה ע"כ ללאו ילאה ס"ל מדלא מחייב שתים ואי עבדה באפי נפשה לא מחייב כלל כיון דללאו ילאה ולא תני ליה בהדי אחריני אלא לאשמועי' היא גופה דללאו ילאה ואמר ליה ר' יוחנן פוק תני לברא דלחלק ילאה אפי' כל אחת ואחת כיון דלא דרשת לא תעבדם

מדמ"ל השתחוה ללאו ילאה:

אחת לשלא בדרכה. הא (כ) לא מיבעי לן קרא לעונש ואזהרה דמכוחים כדמיבעי לן לעיל (דף פא.) בהשתחוה לשלא בדרכה דמכוונדים כיון דגלי לן באזהרה דכל שלא בדרכה שוין הוא הדין בעונש (ד):

אלא על כל דבר שיש בו מעשה.

פ"ה דגבי מעלת כתיב ועשה אחת ולא דק דבס"ק דכריתות (דף כ.) מייתי אידך קרא דתנן לעושה בשגגה יצא מגדף: **כי** קאמר רב נמי לר"ע. אליבא דר"ל קאמר הכי דלר' יוחנן דאמר לקמן (דף פה.) כפיפת קומתו ועקימת פיו הוה מעשה מתוקמא דרב אפילו לרבנן:

כל המשתף שם שמים. לא דמי להא דכתיב (שופטים ז) חרב לה' ולגדעון וכן (במדבר כא) דברנו בה' וכן דלא אסור אלא במידי דאלוהות:

משום דהוי לאו שבכללות.

תימה ל"ל דהוי לאו אינתן לאזהרת מיתת ב"ד דהוי אזהרה לבן סורר ומורה ועוד תימה הא בן סורר ומורה לוקה כדתנן בפ' בן סורר ומורה (לקמן דף עא:) וילמדינן בגמרא ויקרו מיקרו וע"כ אזהרתיה מלא תאכלו על הדם וכיון דגלי רחמנא אהאי לאו דלקי ה"ל למימר בכל דוכתי דלקי לכל הפחות היכא דאין יכול לבא לידי מיתה:

על בולם אינו לוקה. אפי' למ"ד בפ"פ כל שעה (פסחים דף מז:) דלקי אגא ואמנושל משום לא תאכל וחוזר וחולן משום כל אשר יעשה מגפן הגפן מיפרשי טפי מקרא דלא תעבדם דלא מפרש קרא דאיירי במגפף ומנשק והא דאמרינן בפ"ק דביצה (דף יב.) דמבטל גיד הנשה בי"ט לוקה חמש ומד מיניייהו המבטל בי"ט לא תשגיגן להו לאו שבכללות דכתיב כל מלאכת עבודה לא תעבוד כמו לא תעבדם דהכא דהתם מפרש טפי דכתיב עבודה דמשמע כל מלאכה שהיא עבודה: שלא

ה"ג א"ר אמי זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד וכו'. ול"ג והשתחוה דהשתחוה לאו בכלל שאר עבודות היא דעל כרחך לית ליה לר' אמי השתחוה לחלק ילאה מדקאמר אינו חייב אלא אחת אמר: מ"ט דר' אמי דלית ליה השתחוה לחלק ילאה: **לא תעבדם.** כללן כולן כאחד ולא מעבדם ימיתי כתיבי (ל) ודרשינן חד מינייהו להכי: **מי אמר אביי.** כרבי אמי דאינו חייב אלא אחת: **שלש השתחוואות.** לא תשתחוה להם דעשרת הדברות (שמות כ) כי לא תשתחוה לאל אחר (שם לד) לא תשתחוה לאלהיהם (שם כג). והשתחוה דדברות אחרונות (מ) לא חשיב דאהדורי קא מהדר ליה משה לישראל מה שמעו בסיני: **אחת לדדרכה וכו'.** דאי כתיב מדא הוה אמינא לא אסר אלא בעבודת כוכבים דדרך עבודתה בהשתחוה: **לדבריו דר' אמי קאמר.** אביי להך דרשה דלא תעבדם אבל אביי לא ס"ל ומוקים לה לאלהי ימיתי ור' אמי מוקי להך השתחוה לומר דאלא ילאה: **לדדרכה ושלא בדרכה.** שהשתחוה היא להך עבודת כוכבים בדרכה ושלא בדרכה כגון שדרכה לעבוד דרך ככוד ולא בהשתחוה ואי כתיב חד לא הוה מרבינן אלא כי האי גונא אבל משתחוה לפעור לא כתב רחמנא השתחוה ימיתו אביה לשלא בדרכה כגון פעור ומרקולים שעבודתה בזביון והא דא"ר אלעזר לעיל (דף פא.) זובח למרקולים חייב אלא יזבחו) ואע"ג דחד קרא יתירא הוא דאיכא ולא מוקים לה בזובח למקטרים דעבודתו דרך כבוד דסבר כיון דגלי בהשתחוה ק"ו בזביחה מיהו כולה מילתא לא ילפינן מהשתחוה דא"כ הוה מרבינן כל עבודות כבוד אע"ג דלאו עבודת פיים לכך ילאה זביחה לומר שלא חייבה אלא עבודות פנים: **כיון דאמר אלי אפה חייב.** אע"ג דלא פלחה: **לקרבן.** אם שגג: **ואפילו לרבנן.** בתמיה. דפליגי רבנן בכריתות (דף ז.) במגדף עליה דרבי עקיבא דאמרי מגדף אינו מביא קרבן דבעינן מעשה: **והתניא אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה.** דגבי מעלת כתיב (ויקרא ד) ועשה אחת מכל מצות ה': **ר' עקיבא היא דאמר דלא בעינן מעשה גמור.** למגדף מחייב משום מעשה זובח דעקימת שפתיו הוה מעשה והכא נמי כפיפת קומתו הוא מעשה והאי דקתני אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה לאפוקי הרהורא דלא ממייב עלה: **מגדף.** מגרר את השם: **אפקוני אפקוני.** אלי אתה בזביחה (מ) דכתיב ויאמרו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל: **אלמלא וי"ו שבהעלוך.** דהא לא כפרו בהקב"ה לגמרי שהרי שתפוהו בדבר אחר: **שאין להלוהות הרבה.** אף לאלוהות אחרים וקבלו עליהם: **אכל המגפף וכו' עובר בלא תעשה.** ואל תלכו אחרי אלהים אחרים (ירמיה כה) אי נמי אל תפנו אל האלילים (ויקרא יט) וכגון שאין דרכן בכך: **הנודר בשמו.** ושם אלהים אחרים לא תזכירו (מ): **המקיים.** הנשבע (מ) דמתרגמינן קייס: **לאו שבכללות.** דכולהו משתמעי בחד קרא: **ועדיין הדם במזרק.** הקרבנות: **שאין מכרין.** את האלים ברחבה כדרך שמכרין את האלים בשעורה דאשורה משל אחרים כדאמרינן במועד קטן (דף מז:): **על הדם.** על הנלקח ומקבלת מוקמינן לה אהרוני בית דין שהרגין על עונש (ל) שלא יהנו בהם כבוד משום כפרה: **לבן סורר ומורה.** דלא ענש אלא א"כ הזהיר והיכן הזהיר לא תאכלו על הדם לא תאכלו אכילה שתהרגהו עליה: **לאו שבכללות.** דכל הני (מ) משמע מינה: לומר

אמר ר' אמי זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת אמר אביי מ"ט דר' אמי אמר קרא [1]לא תעבדם הכתוב עשאן כולן עבודה אחת ומי אמר אביי הכי והאמר אביי שלש השתחואות בעבודת כוכבים למה אחת לבדרכה ואחת שלא בדרכה ואחת לחלק לדבריו דרבי אמי קאמר ולא סבירא ליה גופא אמר אביי שלש השתחואות בעבודת כוכבים למה אחת לבדרכה ואחת שלא בדרכה ואחת לחלק לבדרכה [2]מאיכה יעבדו הגוים האלה נפקא אלא אחת בדרכה ושלא בדרכה ואחת לשלא בדרכה ואחת לחלק: המקבלו עליו באלוה האומר לו אלי אתה: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב כיון שאמר לו אלי אתה חייב למאי אי לקטלא מתניתין היא אלא לקרבן ואפילו לרבנן והתניא [3]אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון זיבוח וקיטור וניסוך והשתחואה ואמר ריש לקיש מאן תנא השתחואה ר' עקיבא היא דאמר לא בעינן מעשה מכלל דרבנן סברי בעינן מעשה כי קאמר רב נמי לר' עקיבא קאמר לר' עקיבא פשיטא היינו מגדף מהו דתימא עד כאן לא מחייב ר"ע קרבן אלא במגדף דכתיב ביה כרת אבל הכא דלא כתיב ביה כרת אימא לא קמ"ל דאתקושי אתקוש דכתיב [4]וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו וגו' א"ר יוחנן אלמלא וי"ו שבהעלוך נתחייבו רשעיהם [5] של ישראל כלייה [6]כתנאי אחרים אומרים אלמלא וי"ו שבהעלוך נתחייבו רשעיהם של ישראל כלייה אמר לו ר"ש בן יוחאי והלא [7]כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם שנאמר [8]בלתי לה' לבדו אלא מה תלמוד לומר [9]אשר העלוך [10]שאיוו אלוהות הרבה: אבל המנפף והמנשק המכבד והמרבץ כו': כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר על כולם לוקה חוץ מהנודר בשמו והמקיים בשמו מאי שנא הנודר בשמו והמקיים בשמו דלא לקי משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה הני נמי לאו שבכללות הוא [11]ואין לוקין על לאו שבכללות דתניא [12]מנין לאוכל מן הבהמה קודם שתצא נפשה שהוא [13]בלא תעשה תלמוד לומר [14]לא תאכלו על הדם דבר אחר לא תאכלו על הדם [15]לא תאכלו בשר ועדיין דם במזרק רבי דוסא אומר [16]מנין [17]שאין מברין על הרוגי ב"ד ת"ל לא תאכלו על הדם ר' עקיבא אומר [18]מנין [19]לסנהדרין שהרגו את הנפש שאין מועמין כלום כל אותו היום ת"ל לא תאכלו על הדם [20](אמר רבי יוחנן) [21]אזהרה לבן סורר ומורה מנין ת"ל לא תאכלו על הדם וא"ר אבין בר חייא ואיתימא ר' אבין בר כהנא [22]על כולם אינו לוקה משום דהוה ליה לאו שבכללות אלא כי אתא רבין א"ר אלעזר [23]על כולן אינו לוקה [24]חוץ מן הנודר בשמו והמקיים בשמו מאי שנא אהנך דלא לקי דהוה ליה לאו שבכללות הני נמי לאו שאין בו מעשה נינהו ההוא כר' יהודה דאמר [25]לאו שאין בו מעשה לוקין עליו [26]דתניא [27]לא תותירו ממנו עד בקר בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר

מסורת הש"ס

(א) [ותוספתא פרק יוד לקמן סה. כריתות ג:], (ב) [בס"א: שיתאיהן], (ג) סוכה מה:, (ד) [ע"ז נג: ע"ש], (ה) [פסחים כד. יומא נ:], (ו) [רש"י בחולין קכא. ד"ה השתחו כתמה וכו' כתב לפיכו אלא מדרבנן עוד שם: ד"ה ומתמן לה עד שאלא נפשה כדתניא בפסיקתא מנין אוכל וכו' אוקמתא דרבנן בעלמא הוא], (ז) [שמות פרק כ:], (ח) [מייק יד:], (ט) [נ"ל ר' יוחנן אומר], (י) [כ"מ נא. מכות ד: עז. כ: תמורה ב. זבחים כט:], (כ) [פסחים פד. חולין פב: לא. קמא: תמורה ד: מכות ד: עז. שבועות ג:], (ל) [שמות כב. דברים כז], (מ) [דברים כז], (נ) [ויקרא יז], (ס) [ב"מ: לזביחה], (ע) [שמות כג], (פ) [תהלים פג], (צ) [ב"מ: עונש], (ק) [וע"ע תוס' זבחים קו. ד"ה מנין זובחים].

גליון הש"ם

גמ' בתנאי אחרים אומרים. עיין במלבלת פרשת משפטים פי"ז: תוס' ד"ה בשים וכו' תיבה ת"ל דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. עיין שבת דף קנ"ד ע"א תוס' ד"ה בלאו. תמיה לי הא בחמת בגן סורר לוקה היכא דלא יכא לידי מיתה דלפי' לה מקרא אלא דהתוס' כתבו בקושיתם הכי הקמי דלילף מיניה בכל התורה דניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקה היכא דלא יכא לבלא מיתה יהיה אין שיהיה אחיה טעם שיהיה דלא לפי' בעלמא מיניה מ"מ עכ"פ בהך לאו עצמו דלא תאכלו על הדם אין אין לומר דלא ליתי אכל הני מקום דיתן מיתה בבן סורר הא אהך לאו עצמו לוקה בן סורר ואין יפעורי אחרים ממה דיתן לאזהרת בן סורר למיתה ועי"ש:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לאו וכו' הני משתמעי מיניה: (ב) תוס' ד"ה אחת וכו' הא דלא וכו' דכיון דגלי:

מוסף רש"י

ר' עקיבא היא. דאמר מגדף מביא קרבן דלא בעינן מעשה (כריתות ג. ועי"ש ד.). מנין לאוכל מן הבהמה כו' לא תאכלו על הדם. אסמכתא בעלמא היא (חולין קכא.). בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. אם תמיד ועבודת על לאו, אלא הפרפנו, מתקי הכתוב כעשה זה מעוכבן של שאר לאוין, לומר זה עכבו ותקנת עכירתו שיפרפנו (שבועות ג.) שהמעשה האמור אחריו תקנתו ופפרתו על עכירת הלאו (מכות ד:) כל לאו שניתק לעשה אין ניקון עליו, דמשמע זו היא תקנתו אם תעבור על הלאו עשה אחת וכיוצא, ועוד דלא דמי ללאו דחמיסה, שהמלקות נאמרו לו (פסחים פד.).

עין משפט נר מצוה

קטו א מיי' פ"ח מהל' שגגות הל' ח והל"נ:
קטז ב מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הל' כ סמג לאוין לא:
קטח ג מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הלכה כ:
קטט ד מיי' פ"ח מהלכות שחיטה הלכה כ סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' כז סעי' ה:
קז ה מיי' פי"ח מהל' מעשה קרבנות הלכה ד סמג לאוין שכד:
קנא ו ז מיי' פי"ג מהלכות סנהדרין הלכה ד סמג לאוין לז:
קנב ח מיי' פ"ז מהל' ממרים הלכה ה סמג לאוין קכ:
קנג ט מיי' פ"ח הל' שחיטה הל' כ ופי"ג מהל' סנהדרין הלכה ד ופי"ח שם הל' ג סמג לאוין קלו רכ רלו שמ:
קנד י מיי' פ"ג מהל' עו"ז הלכה ו סמג לאוין יח:
קנה כ מיי' שם פ"ה הלכה י והל' יא סמג לאוין לה טוש"ע י"ד סי' קמז סע"ף ל ועיין בהגהות וכו"מ:

תורה אור השלם

1. לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי יי אלהיך אל קנא פקד עון אבת על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי: שמות כ ד
2. השמר לך פן תוקש אחריהם אחרי השמדם מפניך ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני: דברים יב ל
3. סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים: שמות לב ח
4. זבח לאלהים יחרם בלתי לי לבדו: שמות כב יט
5. ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים: שמות לב ד
6. לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעונו: ויקרא יט כו
7. ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו: שמות יב י

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com